

גיליון מס' 189 | פרשת עקב
תשע"ו שנה ד'

גליון זה יוצא לעילוי נשמת רבינו הגדול
בעל ה"קהילות יעקב"
מרן רבי יעקב ישראל ב"ר חיים פריץ קניבסקי זצלה"ה
אביו של רבינו שיבלחט"א
נלב"ע כ"ג מנחם אב תשנ"ה תנצב"ה

דברי שי"ח

ממרן שר התורה הגר"ה קניבסקי שליט"א

פשט על הפרשה

"ולמדתם אותם את בניכם וגו' למען ירבו ימיכם ימי בניכם וגו'" (יש, כא)

בשבת ל"ג ב' מפני מה אסכרה מתחלת בבני מעיים וגומרת בפה נענה ר"ש ואמר בעון ביטול תורה אמרו לו נשים יוכיחו שמבטלות את בעליהן [מפרש"י נשים יוכיחו שאינן מצוות על דברי תורה דכתיב ולמדתם אותם את בניכם ולא בנותיכם ומתות באסכרה אמר להן אף הן מבטלות את בעליהן] וכו' תינוקות יוכיחו שמבטלין את אביהן, ומפרש"י תינוקות יוכיחו שאינן בני לימוד אמר להן אף הן בעון שמבטלים את אביהם להוליכן לחמה ולצונן ולפייסן באגוזים. ונשאלתי הרי ב"ד של מעלה אין עונשין פחות מכן כ' כמ"ש שם פ"ט ב'. וי"ל דהיינו דוקא בסתם בנ"א שאין דעתן גמורה עד שיהא בן כ' כמש"כ הרמב"ם בפכ"ט ממכירה הי"ג אבל כשיש לו שכל מענישים ב"ד של מעלה גם בפחות מכן עשרים כדמצינו בער ואונן שהיו בני ז' (כדאיתא בסדר עולם פ"ב) ונענשו והיינו משום דכל שמבין שהוא עושה עבירה נענש אפ"ל בפחות מכן כ' [שוב הראוני במושב זקנים מבעה"ת בפרשת וישב שכ"כ לגבי ער ואונן].

(טעמא דקרא)

עלי שי"ח

"שלושים יום קודם..."

בימים האחרונים נכנסו אל מרן שליט"א כמה גבאי בית כנסת חדש המתפתח באזור דרום הארץ, הם שאלו כמה שאלות והוראות למעשה, אחד הנדונים המרתקים אותם העלו על שולחנו של מרן שליט"א היה אודות התקיעה בשופר בראש השנה הבא עלינו לטובה.

הגבאים סיפרו למרן שליט"א כי יש לפניהם כמה הצעות של בעלי תוקע מומחים ביותר, והם מסופקים במי לבחור, האם עדיף מי שיש לו כבר נסיון, ואולי עדיף מי שהוא הכי תלמיד חכם, ואולי בכלל, יש לחפש מי שכבר מבוגר וכמו שמצינו לגבי שליח ציבור. וביקשו הדרכה בנושא זה.

רבינו השיב להם - כי מצד הדין כל גדול מעל גיל בר מצוה שיודע כיצד לתקוע, כשר לתקיעה, אכן יש מעלה לבעל תוקע שהוא גם כהן, היות ובבית המקדש הכהנים תקעו, לכן מעלה היא שגם בבית הכנסת יתקע בראש השנה כהן. כמובן בתנאי, שהוא אכן יודע היטיב לתקוע, כי אם יש מי שיודע טוב יותר את הלכות ודיני תקיעת שופר והוא אינו כהן, כמובן יש להעדיף אותו.

והוסיף לספר: זכורני לפני שנים רבות בביתו של מרן החזון איש התקיים מניין לתפילות ימים נוראים, הוא בחר לבעל תוקע את הגאון רבי שלמה כהן, בין השאר הסיבה שהוא בחר בו ולא באחרים, כי הוא היה כהן, והחזון איש זצ"ל ראה בזה מעלה מיוחדת, וגם אצלינו בבית הכנסת לדרמן תקע כל השנים בנו הגאון רבי יצחק כהן זצ"ל וכהיום תוקע בנו הגדול (הגאון רבי אברהם יעקב שליט"א). עכ"ד.

דבר העורך

בריאות ושמירת הגוף

השבת יחול יום היארצייט הל"א להסתלקותו של רבן של ישראל מרן הסטייפלר בעל ה"קהילות יעקב", וראיתי בספר תולדות יעקב שכותב: "רבינו הזהיר מאד על ענין שמירת הגוף ובריאותו, מצוה גדולה היא לשמור על בריאות הגוף דכתיב ונשמרתם מאד לנפשותיכם", לאחד ממכריו הוא כותב "ושמירת הבריאות אצל מע"כ הוא המנוחה וההרגעה, לא להתאמץ ביותר על שום דבר, רק יהא בשיוון נפש לכל מה שיארע, כי הלא הכל הוא מהש"ת...". (קריינא דאגרתא ח"ב סי' ל"ט) במכתב נוסף הוא מציין, שאם כי "אינני רגיל לכתוב בחול המועד, אך בענין של פיקוח נפש מחוייב אני למהר לכתוב, צריך לדעת דכמו שמחוייב מן התורה לישב בסוכה וליטול לולב וכל תרי"ג מצות, כך הוא חיוב גמור מן התורה לשמור על בריאותו" (שם סי' ל'). "אני כותב לו, שעל פי ההלכה מחוייב לשמוע אל כל מה שהרופאים מצוים עליו, ויקבל התרופות מה שהם נותנים וגם מחוייב לאכול כל שנותנים לו בבית החולים, כי זהו פיקוח נפש ממש". (שם סי' ל"ד) במכתב נוסף הוא כותב "בודאי ראוי ונכון לטייל כל יום, כדי להרחיב את דעתו ולשאוף אויר יפה - וכל זה בכלל מצות ונשמרתם..." (שם סי' ל"ג). אחד שלמד לאור היום בשעת שקיעת החמה, נגש אליו רבינו וסגר את ספרו, ונשמרתם לנפשותיכם - גער בו רבינו. (הרצ"י)

כשנתיים לפני פטירתו כשמצב בריאותו הי' רופף, וסבל מאד על רגליו, התעקש אחד מבאי ביתו להביא לו רופא, רבינו שמאד לא החזיק מרופאים כידוע, לא רצה לפגוע בו והסכים שיראה את רגליו, כששאלו הרופא מה כואב לו, השיבו רבינו "זה כארבעים שנה שאני סובל ייסורים ברגליו", ורמז בזה לרופא שאין כדאי לטרוח ולטפל בו, למרות הפצרות הרופא, התעקש רבינו לשלם לו עבור ביקורו.

יהי רצון שנזכה שיהיה מליץ יושר על כל כלל ישראל ויהיו דברים אלו לעילוי נשמתו הטהורה.

בסרכת שבת 189
יחזקאל אברהם (ב"ב)

מודעה רבה לאורייתא

בליל שב"ק זה, פרשת עקב יתקיים השיעור הקבוע של מרן שליט"א לע"נ אביו ז"ע, בהיכל בית מדרשו 'לדרמן' (קומה ב'), רבע שעה לפני זמן ערבית (משוער: 19:35) כמדי שנה אי"ה בשבוע הבא נביא בגליון "דברי שי"ח" את שיעורו של רבינו שליט"א.

יומא טבא לרבנן

ביתן להשיג "לקט הנהגות לבן תורה"

ממרן בעל ה"קהילות יעקב" זי"ע

שי"ל במהדורה חדשה

ניתן להשיג:

רחוב: רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק משפחת גולדשטוף
להזמנות: 053-3145900

כמה הנהגות ומעשים ממרן בעל הקהילות יעקב זי"ע

הישיבות הקדושות

אמר רבינו, "שבדורינו מי שאינו לומד בישיבה, אין זה שחסר בו תורה, אלא ספק אם הוא בכלל מאמין, כי זהו המצב כיום, שבדרך כלל מי שאינו בהישיבה יש אצלו ספיקות באמונה. וסיפר שב"עץ חיים" בירושלים, היה הגר"ש סלאנט מייעץ לבחורים, אשר ראה שאינם שייכים לעסק התורה, שילמדו מקצוע, כי אם יישבו בישיבה תביאם הבטלה לחטא, וכך היו עובדים לפרנסתם ומשתלבים בלימודי תורה בשעות הערב. והוסיף רבינו, שכך היה המצב הרגיל בכלל ישראל, אבל כהיום יש את אורת הצבא ומקום העבודה, שלא ניתן ליעץ כך". ובספרו "ברכת פרץ" (פרשת ויצא) הוא מבאר את הנאמר "ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה", שב"ישיבה" יש את העניין של יציאה והבדלה מהרחוב והאווירה שבו, וגם יש את התכלית עצמה לספוג בה תורה ויראת שמים, ויש בהליכה להישיבה גם משום "ויצא" וגם משום "וילך"! רבינו ז"ל היה אומר: "לא מברכות נהיים גדולים בתורה. יש רק עצה אחת: להתרחק מן הבטלה, ולנצל את כל הזמן".

הדרכה לאברך ללימוד התורה

אלו הדברים שאמר רבינו לאברך אחד, שביקש ממנו עצה והדרכה בלימוד התורה: "בזמן הגמרא חזרו מאה ואחד פעמים, ואפילו בזמן שלמדתי בישיבות, עיקר הלימוד היה לחזור על מה שלמדו, ואם יודעים את מה שלומדים - יותר קל להמשיך ללמוד הלאה. אבל היום, ראשית, רוצים לחדש, ושנית, לומדים גמרא פעם או פעמיים וממשיכים הלאה, וממילא שוכחים מה שלמדו והכל נראה חדש.

כתוב בגמרא (ירושלמי סוף ברכות) "אם תעזבני יום - יומיים אעזבך", ואם לומדים בכולל ח' שעות ואח"כ מתבטלים ד' שעות - יוצא שהתבטלו ח' שעות כנגד מה שלמדו. צריך למעט בקריאת עיתונים ודברים אחרים, ואז אפשר למצוא י"ב שעות ביום ללמוד. ובזמן שבאים מהכולל, אפשר לחזור בבית על מה שלמדו בכולל. צריך להיות שקועים כל היום בלימוד ולחזור על מה שלמדו, וכך אפשר במשך חמש שנים לדעת ג' סדרים - נשים, נזיקין ומועד - שהם החשובים ביותר, אמנם גם זרעים נוגע למעשה בזמנינו. וזהו באדם בינוני, ומי מדבר בבעלי כשרונות...

בוודאי שצריך קצת לעזור בבית, אך להשתדל לגמור מה שיותר מהר ומיד ללכת ללמוד כדי להיות שקועים בלימוד התורה. ואם מכוונים לשם שמים, אז ישנה סייעתא דשמיא שיש הרבה זמן לכך, וגם האשה רואה זאת ומאפשרת ללמוד יותר זמן.

בלימוד הבקיאות - רואים לפי הענין איזה תוספותים ללמוד ואיזה לא ללמוד, ועל אלו שאין נוגעים לענין אפשר לדלג. ואם לא מבינים משהו - אפשר לסמן נקודה ולהשאיר לזמן שלומדים בעיון, ואז יותר קל לברר. אין בזה כללים כיצד ללמוד בעיון או בבקיאות, וכל אחד צריך ללמוד כפי שהוא מרגיש שיש לו על ידי כך סיפוק. מבלי הרגשת סיפוק קשה ללמוד. לעולם ילמד אדם במקום שלבו חפץ. אבל נוהגים ללמוד לפחות קצת בעיון ולפחות קצת בבקיאות.

אי אפשר שלא ללמוד את המסכת שלומדים בכולל, וקודם שלומדים את המסכת בעיון - צריך ללמוד אותם קודם בבקיאות. זוכר אני שלמשל קודם שלמדו מסכת כתובות - למדו את המסכת ג' פעמים בלי תוספות כחודש לפני הזמן. גם אז - בבין הזמנים - למדו ט"ו, י"ב, שעות במעת לעת".

לאברך קרוב לגיל 37, שלא ראה סימן ברכה בעמלו בתורה, אמר: "גם זו היא עצתו של היצה"ר להוכיח - כביכול - לעוסק בתורה כי אין הוא מתעלה כראוי כדי להביאו לידי יאוש". ויעץ לכתוב כל חידוש שמזדמן, בין אם הוא אייגניע בין ששמע מאחרים, ואפילו קושיא של מהרש"א ומהר"ם שעל הסוגיא שעוסק בה, וברבות הימים רוכשים אוצר בלום.

ימי השבעה

באחד מימי השבעה, הופיע הצוות הרפואי שזכו במעט לטפל ברבינו זצ"ל. הם נכנסו חבושי כפות, ונותרו לבדם עם בן רבינו, יבלחט"א, שנתן לכל אחד מהם כמתנה את הספר "חיי עולם" לזכותו של רבינו. הגר"ח סיפר למנחמים את אשר שמע מהגה"צ ר' אליהו דושניצר זצ"ל. בהיותו בעיר מינסק פגש ברוקח יהודי שהיה ממונה על כל צרכי המצוה שבעיר, כמו בארגון המצוה של ח"ק, הכנסת כלה ועוד. שאלו ר' אליהו: הכיצד הגעת לכל אלו? והלה השיב, כי בעבר היה רחוק משמירת התורה והמצוות, אך ארע והוא פגש במרן ה"חפץ חיים" זצ"ל, שפנה ואמר לו: "הגם שהנך גובה מעות על שרותך, בכל זאת, השתדל לכוין כי הנך חפץ לקיים מצות ביקור חולים ורפואתם". הרוקח הוסיף, שדברי הח"ח חדרו עמוק ללבו, והוא שב בתשובה שלמה. הגר"ח פנה אל צוות הרופאים וביקשם כי יכוונו גם הם בטפוליהם וברפואתם לשם מצות ביקור חולים ורפואתם, והוסיף, שאם יעיינו בספר "חיי עולם" - אותו קיבלו מידו - יוקל עליהם למלא את בקשתו. הללו הודו כי כל אותן השבועות בהן שהו במחיצת הצדיק, חיזקו אותם מאוד, ולאחר מכן פנו אל קברו של רבינו הקדוש לבקש את סליחתו אם לא נהגו בו כשורה...

(תולדות יעקב)

לקבלת הגליון ניתן לשלוח בקשה במייל: 0573145900@okmail.co.il או בפקס: 077-2092005

נשמח לקבל הערות והארות וכן עובדות ושו"ת מרבינו

להנצחות ולתרומות: 053-3145900 כתובת: ר' יהודה הנשיא 52 בני-ברק